

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«GYLYM JÁNE BILIM - 2025»
XIX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«GYLYM JÁNE BILIM - 2025»**

**PROCEEDINGS
of the XX International Scientific Conference
for students and young scholars
«GYLYM JÁNE BILIM - 2025»**

**2025
Астана**

УДК 001(06)
ББК 72я631
F96

**«ǴYLYM JÁNE BILIM – 2025» студенттер мен жас ғалымдардың
XX Халықаралық ғылыми конференциясы = XX Международная
научная конференция студентов и молодых ученых «ǴYLYM JÁNE
BILIM – 2025» = The XX International Scientific Conference for
students and young scholars «ǴYLYM JÁNE BILIM – 2025». – Астана:
– 3813 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.**

ISBN 978-601-08-5373-7

**Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас
ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті
мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.**

**The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young
researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities. В сборник
вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по
актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.**

УДК 001(06)
ББК 72я431
F96

ISBN 978-601-08-5373-7

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2025

322.	Рамазанова Ж, Нұрлан А, Жайсанбаева А. «Бұлтты технологияларды пайдалану кезіндегі тәуекелдер мен қауіпсіздік шараларын зерттеу»	1430
323.	Сахатбекқызы Т., Бахтиярқызы Т.А. «IoT құрылғыларының желідегі қауіпсіздігін қалай қамтамасыз етуге болады: стратегиялар және packet tracer көмегімен модельдеу»	1434
324.	Серғазы М. «Повышение производительности разработчиков с помощью интегрированных искусственных интеллектов и соображения кибербезопасности»	1440
325.	Султанов А.М. «Стеганография в кибербезопасности казахстана»	1443
326.	Танатаров Е., Іргебай С., Султанов А. «WI-FI желісінде шақырылмаған қонақтарды автоматты түрде анықтау жүйесі»	1447
327.	Таубай М.Е. Раматуллаев Ә.А. «Фишинг: желідегі beef әдісі арқылы алдау және одан сақтану»	1452

СЕКЦИЯ 3 ЕСТЕСТВЕННЫЕ НАУКИ

		ПОДСЕКЦИЯ 3.1 АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОВРЕМЕННОЙ БИОЛОГИИ	
328.	Акимкара А.Б.	Гербарийдің ботаникалық зерттеулерде қолданылуы және гербарий қорындағы кеппе шөптің қалыптасу ерекшеліктері	1457
329.	Ақылбек А.	Астана қаласындағы ботаникалық бағының ландшафттағы <i>geranium sanguineum</i> биологиялық ерекшеліктеріне сипаттама беру	1459
330.	Әділхан Ж.	Мобильді байланыс пен қолданбалардың адамның мінез-құлқына әсерін анықтау	1463
331.	Базарбаева Қ.	Жасөспірімдерде девиантты мінез-құлықтың даму қаупі	1467
332.	Байдосова А.Б.	Методика использования игровых технологий на уроках биологии	1471
333.	Байдосова А.Б.	Актуальные проблемы современной биологии с использованием игровых технологий в образовании	1474
334.	Ғазизова Ә.	Сәулеленген егеуқұйрықтардың бүйректеріндегі морфофункционалдық өзгерістерді салыстырмалы бағалау	1477
335.	Еркін З.Б.	Биология сабақтарында оқушылардың сыни ойлау қабілетін жетілдіруде блум таксономиясын пайдалану	1482
336.	Жанабергенова	Кенеттен жүрек өлімі: генетикалық аспектілері	1486

	А.Ә.	және алдын алу шаралары	
337.	Жанакулова Н.А.	Өсімдіктердің әртүрлі орта жағдайларына байланысты экологиялық топтарға бөлінуі	1491
338.	Жумагалиева Н.Б.	Ақмола облысы көлдері балықтарының салыстырмалы морфологиялық талдауы	1494
339.	Жұмахан Г.Ж.	Егеуқұйрықтардағы радиацияға жауап ретінде митохондриялық ақуыздардың өзгеруін зерттеу	1497
340.	Ибрагимова М.А.	Mir-29a-3p в качестве перспективного неинвазивного биомаркера радиационного поражения	1501
341.	Калапбергенова Д.Б.	Биология студенттеріне жоғарғы математиканы оқытудың ерекшеліктері	1506
342.	Калиева А.Б.	Жатақханада тұратын бірінші курс студенттерінің психикалық денсаулығын зерттеу	1509
343.	Куанышев С.Н.	Солтүстік қазақстан облысыны (Уәлиханов ауданы) өсімдік жамылғысының ерекшеліктері	1513
344.	Кутинбаева С.Б.	Орта мектеп оқушыларының биология сабақтарында инновациялық технологияларды пайдаланудың ерекшеліктерін зерттеу	1516
345.	Кушурова А.А.	Сравнение психофизиологических особенностей развития учащихся частной и общеобразовательной школы	1520
346.	Қанибайқызы Е.	Агробион препаратының жаздық бидай өсімдігінің өсуі мен дамуына әсері	1524
347.	Қойлыбай А.С.	Ақмола облысындағы далалық сәлбенді (<i>salvia stepposa</i>) мәдениеттендіру жағдайында өсіп - даму ерекшеліктерін зерттеу	1527
348.	Минуар С.М.	Жамбыл облысы перспективті құрамында эфир майы бар дәрілік өсімдіктер <i>tanacetum vulgare</i> және <i>achilleamille folium</i> дамуының биологиялық ерекшеліктері	1530
349.	Молдабаева Т.Е.	Vinom school мектептерінің биология сабақтарында upgrade технологияларын пайдалану тиімділігін зерттеу	1533
350.	Мұратқызы С.	Жамбыл облысының ландшафтарындағы қалампырлар (<i>caryophylloideae juss</i>) тұқымдасының өсуіне диатомиттің әсерін зерттеу	1537
351.	Мырзагелді Е.Қ.	Мектеп оқушыларының морфологиялық және психофизиологиялық ерекшеліктеріне білім беру мамандығының әсері	1540
352.	Назым Ә.Ж.	Актуальные проблемы лабораторных и практических работ по биологии в школах республики казахстан	1543
353.	Ниетуллаева А.А.	Биология сабақтарында STEM технологиясын қолданудың маңызы	1546
354.	Сальменова А.А.	Қоршаған ортаға бейімделуіне байланысты <i>fragaria vesca</i> l. анатомиялық ерекшеліктері	1551
355.	Сейпулла А.С.	Современные подходы к стимулированию хондрогенеза	1556
356.	Соломко Л.Р.	Митохондриальная дисфункция как молекулярная основа клеточного старения	1560

357.	Стамқұлова Б.А.	Көкшетау қаласы урбанофлорасының таксономиялық анализі	1565
358.	Султан А.А.	Әртүрлі спорт түрлерімен айналысатын студенттердің физикалық даму көрсеткіштерін зерттеу	1569
359.	Товкумова А.С.	Бронх демікпесі және созылмалы обструктивті өкпе ауруы айқас синдромы кезіндегі иммуноглобулин е деңгейін зерттеу	1573
360.	Тоқтасын Н.М.	Биология сабағында танымдық қызығушылықты белсендірудің жолы ретінде виртуалды зертханаларды пайдаланудың тиімділігі	1577
361.	Хажайхан А.	Экологиялық және климаттық факторлар контекстінде ақмола облысы фитомасса қорлары мен өнімділігінің өзгеруі	1581
362.	Хусаинов А.Т., Адырбек Ә.С., Дурмекбаева Ш.Н.	Гуминдік препараттардың жаздық бидай тұқымдарындағы физиологиялық-биохимиялық процестерге және морфологиялық өзгерістерге әсері	1584
363.	Nursagat A.	Cognitive and physiological foundations of visual perception: the role of infographics in education	1587
364.		ПОДСЕКЦИЯ 3.2 СОВРЕМЕННЫЕ ВОПРОСЫ БИОТЕХНОЛОГИИ И БИОМЕДИЦИНЫ	
365.	Арғынғазина А. Б., Картаева А. Б.	Балықтарды өсіру кезіндегі судың физика-химиялық құрамын салыстырмалы талдау	1592
366.	Бекболат Б., Самат А. Т., Слепкова Н. Н., Курманбаева А. Б.	Аудандастырылған арпа сорттарына сипаттама	1595
367.	Берікова М.С., Тулегенова Ж.А.	Алма ағашының цитоспороз ауруын анықтау	1598
368.	Билялов Ә. Р.	Особенности подготовки различных органов <i>Clarias gariepinus</i> для оценки содержания МО-ферментов	1601
369.	Дробова В. А.	Сравнительный анализ использования пероксида кальция и дубильной кислоты для улучшения выхода выклева жаброного рачка <i>Artemia parthenogenetica</i>	1604
370.	Ергазы Б.	Антагонистическая активность штаммов <i>Bifidobacterium bifidum</i> , выделенных из фекалий семидневного младенца, в отношении <i>Staphylococcus aureus</i>	1608
371.	Ерлан Қ.Е., Тауекел Ж.К.	Балықтардың әртүрлі қоректендіру жағдайларындағы өсу параметрлерін бақылау	1611
372.	Жұмабек А.Б., Базарбаева К. Ж., Акбасова А. Ж.	Отандық бидайдың өсуіне салицил қышқылы мен топырақтағы молибденнің әсерін зерттеу	1615
373.	Камали А. С.	Жарма негізіндегі таңғы құрғақ асты өндіру	1619

		технологиясында қолдануға арналған пробиотикалық қасиетке ие микроағзаларды зерттеу	
374.	Қамиден А.А., Молдабай М.Ж.	Изучение состава активного ила в биологической очистке сточных вод	1622
375.	Калиева А. Б.	Солодка как источник фармакологически активных соединений: традиционные и биотехнологические подходы	1625
376.	Құдайбергенова Н.Қ.	Физиологические функции кремния в диатомите и особенности его взаимодействия вместе с кормами рыб	1628
377.	Машан З., Жарылқап А.	Құлаққаптың адам денсаулығына әсері	1630
378.	Маликова А. Ж., Бейсенбаев Р. А.	Изучение влияния гипоксических условий воды на содержание МО-ферментов в различных органах рыб	1634
379.	Мұрат Қ.С.	Тилапияны тиімді азықтандыру стратегиясының негізі	1637
380.	Нургазиева Ж.Н., Тулегенова Ж.А.	Пробиотикалық микроорганизмдер көмегімен ешкі сүті мен сиыр сүтінің комбинациясынан био-йогурт жасау және оның тағамдық құндылығын анықтау	1640
381.	Нұрбекова А.А, Қалауиева Н.Қ.	Роль хелатных комплексов микроэлементов в составе диатомита в повышении питательной ценности мяса рыб	1645
382.	Сағидолдина Н. К., Базарбаева Қ. Ж., Акбасова А. Ж.	Гидропоникалық жағдайда бидай мен арпаның өсуіне ауыр металдардың әсерін зерттеу	1648
383.	Сағидолда Н. Е.	Балық шаруашылығы өнімдерінің сапасына қоректендіру ерекшеліктерінің әсері	1652
384.	Сағынбаева Д. А.	Современные вызовы и перспективы биотехнологии и биомедицины: от генного редактирования до персонализированной медицины	1655
385.	Тәжібай Д. Б., Талгатбекова Д. С.	Балықтарды әртүрлі жағдайларда өсіру кезіндегі азотты қосылыстардың құрамын салыстырмалы талдау	1657
386.	Уалихан А. С., Тулегенова Ж.А.	Әр түрлі сүттерден зең саңырауқұлағы көмегімен ірімшік технологиясын жасау және салыстырмалы зерттеу	1662
387.	Узбеков А.Б., Масалимов Ж. К.	Связь между антиоксидантной активностью и пигментным составом микрозелени бобовых культур, выращенных гидропонным способом.	1667
388.	Alpamys A., Aldibay S.	Genetically engineered modified microorganisms in the food industry	1670
389.	Dairov A.K.	Efficacy of preconditioned human umbilical cord blood mesenchymal stem cells in a mouse model of psoriasis	1674
390.	Meshtayev D.T.	Variant calling of <i>M. tuberculosis</i> samples	1679

391.		ПОДСЕКЦИЯ 3.3 АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ОХРАНЫ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ	
392.	Анатолий Р.Қ.	Жайық өзені жайылмасындағы <i>Populus l.</i> туысына биоморфологиялық талдау және сыртқы әсер етуші факторлар	1683
393.	Ашиков М.М.	Анализ пространственного распределения гидрохимических классов качества поверхностных вод в Казахстане с 2019 по 2023 год	1686
394.	Ашиков М.М.	Расчет индекса загрязнения р. Сырдария на территории республики Казахстан с 2019 по 2023 год	1689
395.	Байдаулетов Д.С.	Оптимизация и моделирование выбора деревьев для высадки в северных регионах республики Казахстан с целью достижения углеродной нейтральности	1692
396.	Беляева Д.А.	Возможности применения в бальнеологических целях сточных вод доменного цеха	1695
397.	Болат А.Б.	Каркаралы ұлттық табиғи паркіндегі беталыс көлінің су құстарының алуан түрлілігі	1698
398.	Елепберген М.Е.	Влияние энергоэффективности зданий на рост плесени и микроклимат помещений	1703
399.	Жалгасбаев К.Ж.	Өнеркәсіптік суларды тазарту жолдары	1708
400.	Жиналинова А.С.	Современные подходы к изучению, классификации и применению сапропеля: обзор отечественных и зарубежных исследований	1710
401.	Жұмабекова М.М.	Астана қаласында қатты тұрмыстық қалдықтардың жинақталуы және оны залалсыздандырудың барысы	1713
402.	Калиев Н.С.	Определение ПДВ газов для снижения воздействия на окружающую среду на примере ТОО ГРЭС "Kazakhmys energy"	1718
403.	Марчук Е.В.	Сравнительный анализ накопления тяжелых металлов в различных почвенных горизонтах агроэкосистем с. Егиндыколь, Акмолинской области	1721
404.	Нургожина А.Е.	Сценарная оценка потенциала сокращения выбросов парниковых газов в регионах Казахстана	1724
405.	Пак А.Е.	Сравнительный анализ методов экологического обучения учащихся младших классов	1729
406.	Пак А.Е., Калиева Г.Т.	Фиторемедиация как способ очистки почвы в районах теплоэлектростанций: сравнительный анализ растений-гипераккумуляторов	1734
407.	Хабдразаков А.К., Ислямов Э.Н.	Влияние Tiktok-видео на экологическое обучение: перспективы микрообучения	1739
408.	Daribayev A.Zh.	Melafen: innovative plant growth regulator	1744
409.	Ibrayeva A.	Phytoremediators as a basis for the production of fuel	1746

		pellets: ecological and technological aspects	
410.	Mirzabekova M.Zh.	Bioecological features of representatives of the nightshade family (<i>Solanaceae</i> Juss.)	1749
411.	Yelesizova A.B.	Issues of ecological stability of natural pastures	1753
412.		ПОДСЕКЦИЯ 3.4 АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ НАУКИ О ЗЕМЛЕ	
413.	Абдрашова Т. А.	Астана агломерациясының жасыл белдеуін зерттеудің теориялық негіздемесі	1756
414.	Адирбай С., Аябекова М.	Маңғыстау облысы геожүйелерінің құрылымдық ерекшеліктері	1759
415.	Алдашова А. Ж.	Шідерті өзен алабы геожүйесінің құрылымдық ерекшеліктері	1763
416.	Аманжолова А. Б.	Солтүстік Қазақстан облысының тамақ өнеркәсібінің даму жағдайы	1767
417.	Ахметбекова Г. С.	Теоретические основы районирования территорий туристических зон	1772
418.	Аябекова М., Адирбай С.	Қызылорда қаласындағы атмосфералық ауасының ластануы	1779
419.	Әмірханова Ж. А.	Арал ауданының әлеуметтік-экономикалық даму перспективаларын бағалау	1783
420.	Болатбекқызы Ж.	Абай облысының қазіргі заманғы демографиялық мәселелері	1788
421.	Дабылбаева А.	2018-2024 жылдар аралығындағы Ақтөбе қаласының жерді пайдалану өзгерістерінің динамикасы	1792
422.	Даметова Г. Н.	Терісаққан өзені алабындағы NDVI негізінде С-факторды анықтау	1798
423.	Дастанбекова Ж. Р.	Талдықорған қаласының қазіргі экономикалық-географиялық әлеуеті	1803
424.	Елшатқызы Н.	Табиғатты қорғау әрекеттерін реттеу үшін қашықтықтан зондтауды қолданудың артықшылықтары	1808
425.	Ералы А. А.	Шығыс Қазақстан облысының ауылшаруашылық алқаптарын ГАЗ технологиясы арқылы анықтау	1813
426.	Есмуханова М. Т.	Оценка антропогенной нагрузки на геосистемы Карагандинской области	1816
427.	Кудайбергенова А. Р.	Геоэкологическая оценка деградации почв и агроландшафтов Северо-Казахстанской области: диагностика, мониторинг и пути устойчивого восстановления	1819
428.	Қуаныш А. Р.	Ақтөбе облысының табиғи-ресурстық әлеуетін бағалау	1824
429.	Қуанышбек А., Мукатов Д.	Қазақстанның бірыңғай уақыт белдеуіне ауысуы. Әлеуметтік, экономикалық және медициналық аспектілер	1828
430.	Құттымұратова А. Қ.	RUSLE теңдеуі негізінде Аса өзені алабында С факторын анықтау	1832
431.	Матаева А. Т.	Жамбыл облысының ерекше қорғалатын аумақтарындағы экологиялық туризм	1836

432.	Мокиенко А. В.	Исследование особенности синантропной флоры районов города Астаны	1840
433.	Муратова А. Б.	Қаратал өзені алабы геожүйесінің құрылымдық ерекшеліктері	1844
434.	Мустозяпова Н. И.	Влияние разработки Экибастузкого угольного бассейна на ландшафт и экологическое состояние региона	1848
435.	Мухамеджанов М. Е.	Қостанай қаласының ландшафттарына су тасқының әсері	1856
436.	Мұрат А. М.	SAVI индексі негізінде Зеренді ауданының өсімдік жамылғысын зерттеу	1863
437.	Мұратбек А. Е.	Алматы қаласының қызмет көрсету саласының географиясы	1869
438.	Омаров М. К.	Павлодар облысының аумағында өрттердің таралу ерекшеліктері	1874
439.	Орынбасар Р. А.	Жамбыл облысы халқының қазіргі жағдайдағы көші-қон үдерістері	1877
440.	Оспан Н. М.	Солтүстік Қазақстандағы орман алқаптарының табиғи таралуы және олардың қазіргі кездегі жағдайы	1881
441.	Рахманова А. Ә.	Қазіргі кезеңде Ақтөбе облысының кешенді демографиялық типологиясы	1885
442.	Сағынғали С. А.	Алматы облысындағы өнеркәсіптің басымдылық салаларының қазіргі жағдайы мен болашағы	1890
443.	Саметханова А. Т.	Шығыс Қазақстан облысы көлдер геожүйесінің құрылымдық ерекшеліктері	1895
444.	Сәулет Е.	Шығыс Қазақстан облысы геожүйелеріне антропогендік жүктемені бағалау	1899
445.	Темірханова Н. Ә.	Денсаулық сақтауға бағытталған урбозкожүйелік қызметтердің әлемдік тәжірибелерінің географиялық ерекшеліктері	1904
446.	Токбаева А. Е.	Қазақстанның дала зонасының ерекше қорғалатын табиғи аумақтарының биоәртүрлілігін кеңістік талдау.	1909
447.	Төлегенова Т. Қ.	Ойыл өзені алабы геожүйесінің физикалық-географиялық ерекшеліктері	1914
448.	Төлеуова Р. Қ.	Маңғыстау мен Үстірттің киелі үңгір атауларын зерттеу және қалпына келтірудің географиялық мәселелері	1918
449.	Тілеухан Д. Ғ.	Дала экожүйелеріндегі биоалуантүрлілікті мониторингілеуде жасанды интеллектті қолдану: орнықты даму перспективалары	1923
450.	Тілеухан Д. Ғ.	Жасанды интеллектті қолдану арқылы Қазақстандағы шөлейттену процесін бақылау	1929
451.	Ұзақбаев Б. А.	Қызылорда облысы өнеркәсіптік кешенінің даму географиясы	1936
452.	Черепанова Ю. В.	Региональные исследования накопления углерода в лесных экосистемах на примере Алтайского края	1939
453.	Shukirkhan A., Orynassarova G.	Research of geoecosystems of the geomorphological structure of the Chingirlau district of the West Kazakhstan region	1943

454.		ПОДСЕКЦИЯ 3.5 МЕТОДЫ И МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ ГЕОГРАФИИ	
455.	Азимбай Н.С.	Мектеп географиясын оқытуда геоақпараттық технологияларды қолдану арқылы зерттеушілік құзіреттілікті қалыптастыру	1949
456.	Айтқұл А. Ж.	Мектеп географиясын оқытуға арналған гаж бағдарламалары: салыстырмалы талдау және мүмкіндіктері	1952
457.	Баймухамедова А.Ж.	10 сынып география пәні бойынша «Астана қаласының экологиялық мәселелері» атты факультативтік курс бағдарламасының маңыздылығы	1957
458.	Балпекова Д.А.	География пәні бойынша факультативтік курстардың маңыздылығы	1961
459.	Беспалинов Н.М.	SMART-технологияларын 10-11 сыныптарда географияны оқытуда кіріктіру	1966
460.	Бигалим С.	География сабақтарында белсенді оқыту әдістерін қолдану арқылы оқушылардың құзыреттілік қабілеттерін арттыру	1971
461.	Джумабаева С.Е.	Заманауи картографиялық әдістер	1975
462.	Жамбул Г.Б.	Использование ролевых игр на уроках географии	1979
463.	Жумабаев Д.С.	География сабағында экологиялық тәрбие беру әдістемесі	1983
464.	Карпета В.Г., Маклюк Р.Р., Молдыбаев С.З., Уразбаева Р.С.	Реализация школьного проекта «Изучаем географию Казахстана».	1986
465.	Қасым Е.Ж.	Мектеп оқушыларының табиғат қорғау құзыреттілігін қалыптастыру жолдары	1990
466.	Құнаш А.А.	Мектеп географиясында оқушылардың мәдени-географиялық құзыреттілігін қалыптастырудың теориялық-әдіснамалық негіздері	1994
467.	Мененбай А.Н.	«Қазақстан географиясы сабақтарында білім алушыларға экологиялық білім берудің теориялық негіздері»	1999
468.	Набидоллаева А.А.	География сабақтарында оқушылардың оқу-танымдық белсенділігін арттыру формалары мен технологиялары	2003
469.	Накыпова Ә.Қ.	География пәні сабақтарында оқушылардың шығармашылық қабілетін дамыту	2008
470.	Сәндібай Н.А.	Изучение геополитических проблем центральной азии в школьной географии	2011
471.	Солтанғазина А.С.	География сабақтарында экологиялық білім қалыптастырудың маңыздылығы	2015
472.	Таған Ә.С.	Түркістан облысының ауыл шаруашылығы географиясы» атты факультативтік курс бағдарламасының маңыздылығы	2022
473.	Тілеужан Б.Н.	Географияны оқытуда заманауи сандық әдістер мен интерактивті технологияларды қолдану	2026

474.	Ширенова Ж.С.	Өлкетану қағидаты негізінде 7 сынып географиясын оқытуға қатысты тәжірибелік-эксперименттік жұмыстың нәтижесі	2031
475.		ПОДСЕКЦИЯ 3.6 АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОВРЕМЕННОЙ ГИДРОЛОГИИ	
476.	Айтенова Ә.Н.	Водный кризис в засушливых регионах Казахстана: последствия и пути решения	2036
477.	Алдинов Р.Б.	Наводнения в Казахстане: причины, последствия и методы борьбы	2040
478.	Габдулла Н.М.	Arcgis бағдарламасында гидрографиялық желіні құру әдістері	2043
479.	Дәулеткелді А.С.	Дефицит пресной воды в казахстане	2048
480.	Дүйсен А.Е.	Подземные воды и их распределение по регионам Казахстана	2051
481.	Жаманқұл А.М.	Новые экологические конструкции гидротехнических сооружений	2053
482.	Құрманғалиева А.Қ.	Каспий теңізінің солтүстік-шығыс бөлігіндегі желкөтерме және желшегерме құбылыстарын модельдеу	2057
483.	Кулатаева К.Д.	Оценка влияния антропогенных факторов на озеро Балкаш	2060
484.	Ноғайбек А.	Қазақстандағы су тасқыны мен су тасуын болжау жүйелеріндегі гаж технологиялары	2065
485.	Өтегенұлы А.	Физико-химическое исследование процессов солеобразования воды озера балкаш и влияние на него реки иле	2070
486.	Рымбаева Р.Б.	Современное экологическое состояние озера Балкаш	2075
487.	Ташева Е.А.	Применение нейросетевой модели lstm для прогнозирования стока реки Сырдарья в южных регионах Казахстана	2079
488.	Таурбаева Н.К.	Моделирование изменений стока реки Ертис в условиях маловодных лет	2081
489.	Тлеуғабыл Ж.А.	Применение искусственного интеллекта в прогнозировании паводков	2087
490.	Толыбаева Д.Б.	Моделирование речного стока с использованием модели hbv: прогнозирование и валидация	2089
491.	Торбаева А.У.	«Иртыш – трансграничная водная артерия: вызовы, перспективы и управление ресурсами»	2092
492.	Baizhigit T.Y.	Mapping Tien Shan Glaciers and Their Impact on the Ile River	2095
493.	Otegenuly A.	River basin mapping methods and identification of river basin sections in the arc gis programme	2099
494.	Satbekova A.B.	The use of gis technologies for flood risk analysis and modeling in Kazakhstan	2105
495.	Satbekova A.B.	Hydrological analysis and water balance of the Kalzhyr river basin	2108
496.	Tolybayeva D.B.	Modeling of river flow formation processes	2111

497.	Тоханбайева С.Т.	Microplastic – a macroproblem of the world ocean	2113
498.		ПОДСЕКЦИЯ 3.7 АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ХИМИЧЕСКОЙ НАУКИ	
499.	Адылканова А.А.	Мұнай-су жүйесін бөлуге арналған PMS-BC-қапталған меламинады спонж негізіндегі сорбент	2117
500.	Айтбайұлы Н.	Химия сабақтарында кәсіби бағдарлауды қалыптастыру	2119
501.	Асан Н.Ә.	STEM – білім беру аясында ұлттық педагогика элементтерін қолдану	2123
502.	Әзілхан Т.Ә.	Заманауи мектепте химияны оқытудың экологиялық аспектілері	2128
503.	Бахытжанова Ж.Б.	Жұқа пленкалы литий-ионды аккумуляторларға арналған SnO ₂ анодты материалды синтездеу және электрохимиялық қасиеттерін зерттеу	2131
504.	Бекмаханова А.С.	LATP қатты электролитін синтездеу және электрохимиялық қасиеттерін зерттеу	2135
505.	Биктасова А.С.	Минералды сорбенттердегі диспрозий иондарының адсорбциялық процестерін зерттеудегі кинетикалық модельдерді талдау	2140
506.	Болатбек М.	Биологиялық ыдырайтын полимерлердің синтезі мен экологиялық және өнеркәсіптік маңыздылығы	2143
507.	Бөкенова А.Б.	Мыс қорытпалы катализаторымен антрахинонды гидрлеу процесін зерттеу	2149
508.	Ғұбайдолла З.Қ.	Химия сабағында оқушылардың белсенділігін арттырудағы модульдік оқытудың рөлі	2154
509.	Еримбет Б.Д.	Химияны оқытудағы инновациялық әдістердің білім алушылардың оқу жетістіктеріне ықпалы	2157
510.	Жетенова М.С., Дәуметова С.Т.	Биоорганоминеральные пестициды: разработка и исследование их свойств	2161
511.	Жұмағұл А.А.	Куркуминнің флуоресценттік қасиеттері: еріткіштің спектрлік сипаттамаларға әсері	2164
512.	Кароматов С.А., Ганиев Б.Ш.	Потенциальная биологическая активность оснований Шиффа, основанных на бензалацетоне и бензалацетофеноне	2169
513.	Қалау А.Қ.	Химия сабағында білім алушылардың функционалдық сауаттылығын дамытудағы контекстік тапсырмалардың рөлі	2171
514.	Қожамұратова Ұ.М.	Өңдеу нәтижесінде алынған көміртекті адсорбенттердің физико-химиялық негіздерін зерттеу	2176
515.	Қойшыбайқызы Т.	ZnO@PC және Cu/ZnO@PC композициялық трек мембраналарын норфлоксацинді жою үшін синтездеу	2179
516.	Молдалиева А.	Квантово-химическое исследование производных бензимидазола	2183
517.	Муканов М.К.	Определение массовой доли подвижных соединений фосфора в почве по методу Мачигина с использованием автоматического анализатора сегментированного потока SKALAR SAN++	2186

518.	Мұрат М.Ж.	Координациялық қосылыстар химиясы бойынша зертханалық курсты әдістемелік қамтамасыз етудегі онлайн материалдардың рөлі	2188
519.	Нұралина А.Ж.	Химия сабағында білім алушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру	2192
520.	Пармантай Қ.Е.	Химияны оқу барысында оқушылардың өзіндік іс-әрекетін олардың интеллектуалдық дамуының құралы ретінде ұйымдастыру	2197
521.	Пердеханова А.А.	Дәрілік өсімдіктерді зерттеу барысында студенттердің зерттеушілік құзыреттілігін қалыптастыру	2202
522.	Сарсенғалиева А. Н.	Актуальные проблемы в химическом образовании для инженерных специальностей и предлагаемые решения	2206
523.	Серікбай А.М.	Мектеп оқушыларының химияға қызығушылығын қалыптастырудың тиімді жолдары	2209
524.	Сыздық А.Ф.	Полимерлер мен ауыр мұнай қалдықтарын қолданып, битумның қасиеттерін жақсарту	2213
525.	Ташманова Ж.А.	Химияны оқытуда STEM технологиясын пайдалану	2217
526.	Тобжанова А.Р.	Мыс(II) галогенидтері – ацетамид – қышқыл жүйесі негізінде координациялық қосылыстар: синтездеу және физика-химиялық қасиеттерін зерттеу	2222
527.	Тұрсынәлі Қ.	Қазіргі мектепте «Жаңа заттар мен материалдарды өндіру» элективті курсын оқыту: тәжірибе және нәтижелер	2227
528.	Хамит А.Ж.	PASS ONLINE пайдалана отырып N-бензоилпиперидин туындыларының биологиялық белсенділігін болжау	2232
529.	Шаихова Ж.Е., Калимолдина Л.М.	Целлюлозалық сорбенттер арқылы шарап материалдарын сорбциялық тазартуды зерттеу	2237
530.	Шатлыкова А.Т.	WOLFRAM ALPHA жасанды интеллект құралын химияны оқыту процесінде қолдану мүмкіндіктері	2241
531.	Adil K.Y.	Using the getcourse online platform for the unified national test in chemistry	2245
532.	Bazhikova Z.	Research of biologically active compounds from plants of the genus ACHILLEA L.	2249

СЕКЦИЯ 4.

МАТЕМАТИКА, МЕХАНИКА И МАТЕМАТИЧЕСКОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ

ПОДСЕКЦИЯ 4.1 МАТЕМАТИКА

жүйесінде сорбенттік тепе-теңдікке қол жеткізу уақыты 5 мин, ал Fe(III) иондарын бөлу дәрежесі 97% - ға жетеді.

2. Ауыр металдар иондарының сорбция изотермалары Ленгмюр мен МКТТ сорбция модельдері шеңберінде өңделді.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Валуйко, Г.Г. Технология виноградных вин. - Симферополь, 2001. – С. 62-65.
2. Косюра, В.Т., Донченко, Л.В., Надыкта, В.Д. Основы виноделия. - Москва, 2004.- С. 340-347.

ӘОЖ 372.854

WOLFRAM ALPHA ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ ҚҰРАЛЫН ХИМИЯНЫ ОҚЫТУ ПРОЦЕСІНДЕ ҚОЛДАНУ МҮМКІНДІКТЕРІ

Шатлыкова Ардақ Талгатқызы

ardak.shattik@bk.ru

«Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» КеАҚ, Х
имия кафедрасының магистранты, Астана, Қазақстан
Ғылыми жетекші – Ф.О.Суюндикова

Аннотация. Мақалада Wolfram Alpha жасанды интеллект жүйесінің химияны оқытудағы рөлі мен тиімділігі қарастырылады. Қазіргі білім беру жүйесінде цифрлық технологиялардың маңызы артып келе жатқандықтан, интеллектуалды жүйелерді оқыту процесіне енгізу өзекті мәселе болып отыр. Wolfram Alpha – химиялық есептеулерді автоматтандыруға, химиялық реакцияларды талдауға және күрделі есептерді шешуге мүмкіндік беретін қуатты құрал. Wolfram Alpha жүйесінің мүмкіндіктері, оның химияны оқытудағы артықшылықтары және дәстүрлі оқыту әдістерімен салыстырғандағы ерекшеліктері жан-жақты талданады. Сонымен қатар, химиялық теңдеулерді теңестіру, молекулалық массаларды есептеу, химиялық реакциялардың термодинамикалық параметрлерін анықтау сияқты мысалдар арқылы бұл жүйенің білім алушылар үшін тиімділігі көрсетіледі. Зерттеу нәтижелері Wolfram Alpha жүйесін химияны оқытуда қолдану оқу үдерісін жеңілдетіп, оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыратынын көрсетеді. Сонымен қатар, бұл жүйені оқу бағдарламасына енгізу арқылы білім алушылардың өздігінен білім алу дағдыларын дамытуға болатыны дәлелденген.

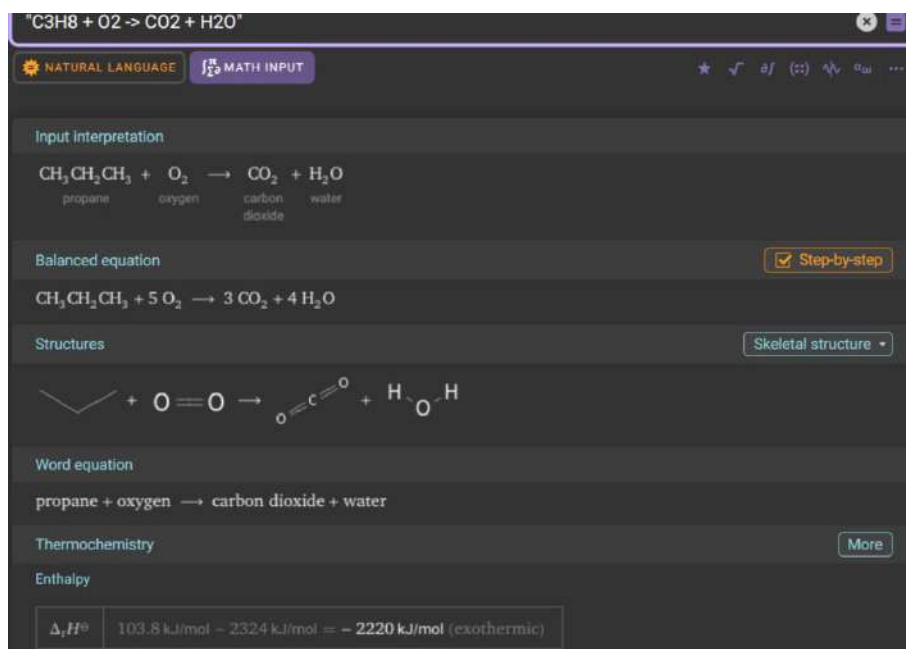
Түйінді сөздер: Wolfram Alpha, жасанды интеллект, химия оқыту, молекулалық құрылым, термодинамика, визуализация.

Жасанды интеллект негізіндегі білім беру платформалары оқушылардың жеке оқу стиліне бейімделіп, жеке түсіндірмелер, практикалық тапсырмалар және нақты уақыт режимінде кері байланыс ұсына алады. Ақылды алгоритмдердің арқасында оқушылар күрделі тұжырымдамаларды өз қарқынымен үйрене алады, бұл материалды жақсырақ түсінуге және есте сақтауға ықпал етеді [1].

Wolfram Alpha – химия оқыту процесін жаңғыртатын және оқушыларға ғылымды терең түсінуге көмектесетін ерекше құрал. Бүгінгі күнің тез өзгеріп жатқан заманда жасанды интеллект жүйелері білім беру саласында жаңа мүмкіндіктер ашып, оқыту әдістерін жетілдіруге зор ықпал етеді. Химия пәні – бұл табиғат құбылыстарын зерттейтін, тәжірибе мен теорияны үйлестіретін күрделі сала. Сондықтан оқушыларға бұл пәнді меңгеруде көмекші құрал ретінде заманауи технологияларды қолдану өте маңызды. WolframAlpha жүйесі оқушыларға химиялық реакцияларды теңестіруден бастап, молекулалық құрылымдарды визуалдауға дейінгі әртүрлі есептерді шешуге мүмкіндік береді. Бұл платформа есептеу,

аналитика және визуализация әдістерін біріктіре отырып, күрделі химиялық ұғымдарды түсінікті әрі жеңіл қылады. Wolfram Alpha-ның қолдану саласы кең және әртүрлі. Ол химиялық реакциялардың теңдеулерін автоматты түрде есептеп шығарып, реакцияның энергетикалық өзгерістерін есептейді. Бұл оқушыларға теориялық білімдерін практикалық тапсырмалар арқылы бекітуге және өз бетімен зерттеу жүргізуге мүмкіндік береді. Сонымен қатар, платформа молекулалық құрылымдардың үшөлшемді модельдерін құрастырып, химиялық қосылыстардың нақты бейнесін көрсетеді. Мұндай визуализация әдісі оқушылардың химиялық заттардың құрылымын және олардың әрекеттесу механизмдерін жақсы түсінуіне септігін тигізеді. Химия ғылымында көптеген ұғымдар мен есептеулер бар, оларды дәстүрлі әдістермен үйрену кейде қиындық тудырады. Wolfram Alpha сияқты жасанды интеллект құралдары осы қиындықтарды жеңуге көмектеседі.

Осы заманауи құралды қолдану арқылы оқу процесі жаңартылады және оқушылардың пәнге деген қызығушылығы артады. Wolfram Alpha-ны пайдалану сабақтардың интерактивті болуын қамтамасыз етіп, теория мен практиканың үйлесімділігін арттырады. Жасанды интеллект негізіндегі осындай технологиялар білім беру саласында тиімділік пен қолайлылықты қамтамасыз ете отырып, болашақта мамандардың қалыптасуына маңызды үлес қосады. Wolfram Alpha жүйесін қолдану арқылы химия пәнін тереңірек меңгеруге мүмкіндік туады. Бұл құралдың көмегімен оқушылар өздерінің зерттеу жұмыстарында және есептеу тапсырмаларында деректерді тез әрі нақты ала алады, бұл оқу үрдісін жеңілдетеді. Сонымен қатар, Wolfram Alpha химия пәніндегі есептеулерді автоматтандыруға арналған құралдар жиынтығын ұсынады. Студенттер концентрация, молярлық масса немесе реакция жылдамдығын есептеу сияқты тапсырмаларды енгізген кезде, жүйе автоматты түрде қажетті формулалар мен әдістерді қолдана отырып, нәтижелерді береді. Wolfram Alpha-ның мүмкіндіктері арқылы студенттер химиялық реакциялардың теңдеулерін, реакциялардың энергетикалық сипаттамаларын, молекулалық құрылымдарды және элементтердің физикалық-химиялық қасиеттерін қарастырып, талдай алады. Бұл тәсіл оқушылардың аналитикалық және сыни ойлау қабілеттерін дамытуға ықпал етеді, өйткені жүйе әр есептің нәтижесін нақты деректермен және ғылыми әдістермен қамтамасыз етеді.

Сурет 1 Wolfram Alpha жасанды интеллектісінің жұмыс жасау барысы

1-суретте көрсетілгендей, Wolfram Alpha тек реакцияларды теңестіруден ғана емес, сонымен қатар реакциялардың термодинамикалық аспектілерін талдауда да пайдалы.

Мысалы, студенттер белгілі бір реакцияның энтальпия өзгерісін есептеу қажет болған кезде, жүйеге реакция теңдеуін енгізіп, реакцияның энергия балансын қарап шыға алады. Бұл әдіс арқылы студенттер реакциялардың энергия талаптарын және реакцияның орындалу мүмкіндігін жақсырақ түсінеді. Wolfram Alpha жүйесі химия пәнін оқытуда қолданушыға кең мүмкіндіктер ұсынатын және есептерді жеңілдететін заманауи жасанды интеллект құралы болып табылады. Бұл жүйені пайдалану арқылы студенттер қиын химиялық есептерді тез әрі нақты шеше алады. Мысалы, химиялық реакциялардың теңдеулерін теңестіру барысында Wolfram Alpha автоматты түрде реакциядағы заттардың санын анықтап, сәйкес коэффициенттерді береді. Мысалы, пропан мен оттегінің жану реакциясын қарастырайық. Дәстүрлі әдіспен бұл реакцияны теңестіру кейде қиындық туғызуы мүмкін, алайда Wolfram Alpha-ға « $C_3H_8 + O_2 \rightarrow CO_2 + H_2O$ » реакциясын енгізгенде, жүйе автоматты түрде дұрыс коэффициенттерді, яғни « $C_3H_8 + 5O_2 \rightarrow 3CO_2 + 4H_2O$ » нәтижесін көрсетеді. Бұл тәсіл студенттердің есептеу әдістерін меңгеруіне және химиялық реакциялардың заңдылықтарын түсінуіне айтарлықтай көмектеседі.

Төменде Wolfram Alpha жүйесінің негізгі көрсететін мүмкіндіктері 1 - кестеде берілген. Кестеде әртүрлі функциялардың сипаттамасы, оларды қолдану аясы және нақты мысалдар келтірілген. Бұл кесте оқу процесінде жүйенің қалай қолданылатынын көрнекі түрде түсінуге көмектеседі.

Кесте 1 Wolfram Alpha жүйесінің негізгі мүмкіндіктері

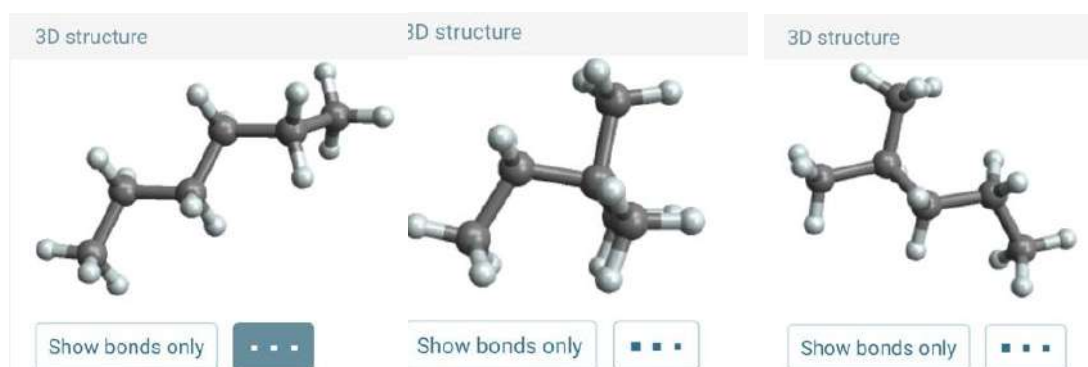
Мүмкіндік	Қолдану аясы	Мысал	Нәтиже
Химиялық реакцияларды теңестіру	Реакциядағы заттардың коэффициенттерін автоматты түрде анықтау	$C_3H_8 + O_2 \rightarrow CO_2 + H_2O$	$C_3H_8 + 5O_2 \rightarrow 3CO_2 + 4H_2O$
Термодинамикалық есептеулер	Реакциялардың энтальпия, энтропия, және еркін энергиясын есептеу	Белгілі бір реакцияның энергетикалық балансын анықтау	Реакцияның энергетикалық өзгерісі нақты сандық мәнмен беріледі
Молекулалық құрылымның визуализациясы	Молекулалардың үшөлшемді модельдерін құрастыру және көрсету	Карбон қышқылының молекулалық құрылымын көрсету	Молекулалардың кеңістіктегі орналасуы көрініс табады
Периодтық жүйе мен элементтердің қасиеттері	Элементтердің атомдық массаларын, электрондық конфигурациясын анықтау	Натрий элементінің атомдық қасиеттерін зерттеу	Натрийдің атомдық массасы, электроны конфигурациясы және басқа сипаттамалар көрсетіледі
Концентрация және молярлық масса есептеулері	Химиялық есептерді шешуде қажетті есептеу құралдарын ұсыну	Белгілі заттың концентрациясы немесе молярлық массасын анықтау	Есептеу нәтижелері нақты және тексерілген деректермен беріледі

Тапсырма

Неліктен гексан изомерлерінің қайнау температурасы әртүрлі?

Гексан $t_{\text{қайн}}=68,73^\circ\text{C}$, 2-метилпентан $t_{\text{қайн}}=62^\circ\text{C}$, 2,2-диметилбутан $t_{\text{қайн}}=50^\circ\text{C}$.

2-суреттен көріп тұрғанымыздай, көміртек тізбегінің тармақталуы алканның қайнау температурасын айтарлықтай төмендетеді:

Сурет 2 Wolfram Alpha жасанды интеллектіндегі гексанның изомерлерінің 3D құрылымы

Гексанның молекулалар арасындағы жанасу беті үлкен болғандықтан, олардың қайнау температурасы жоғары болады. Неғұрлым изомерлер тармақталса жанасу беті де аз, сондықтан дисперсиялық күштер әлсіз, нәтижесінде қайнау температурасы төмен болады. Яғни, 2,2-диметилбутанның басқаларға қарағанда тармақталғанын, сәйкесінше қайнау температурасының төмен екенін көруге болады. Алкандар дипольдік моменттері нөлге жақын болғандықтан, олардың молекулалары арасындағы тартылыс күштері дисперсиялық күштеріне негізделген. Бұл күштер молекулалардың жанасу бетінің ауданына тікелей байланысты және тек сұйық немесе қатты күйде әсер етеді. Егер зат газға айналса, бұл күштерді жеңу қажет болады.

Осылайша Wolfram Alpha жүйесі арқылы аталған тапсырманы визуалды көру арқылы орындап, теорияны практикамен ұштастыру қабілеттері артады. Және де бұл жүйе автоматты түрде беттік керілу, бу қысымы, тығыздық мәндерін шығарып беріп, көп есептеулерде жеңілдетеді.

Wolfram Alpha жүйесін қолдану арқылы химияны оқытудың бірқатар артықшылықтары анықталды:

- күрделі химиялық есептерді шешу жылдамдығы мен дәлдігі артады;
- оқушылар мен студенттер химия заңдылықтарын визуалды түрде зерттеп, оларды тереңірек түсіне алады;
- жеке оқу траекториясын құру мүмкіндігі кеңейіп, білім алушылар өз бетінше күрделі тақырыптарды меңгере алады;
- мұғалімдерге оқыту процесін жетілдіруге көмектесетін қосымша әдістемелік құрал ретінде қызмет етеді.

Сонымен қатар, зерттеу барысында Wolfram Alpha жүйесін білім беру процесіне толыққанды енгізу үшін кейбір шектеулердің бар екендігі анықталды. Атап айтқанда, мұғалімдер мен оқушылардың бұл жүйені тиімді пайдалану дағдыларын қалыптастыру, оның көмегімен алынған нәтижелерді сыни тұрғыдан бағалау және оны оқу бағдарламасына үйлесімді түрде енгізу қажеттілігі туындайды.

Жалпы, Wolfram Alpha химияны оқытуда инновациялық құрал ретінде тиімділігін дәлелдеді. Оның көмегімен оқушылар мен студенттер пәнді меңгеру барысында дербес зерттеу жүргізіп, теориялық білімдерін тәжірибемен ұштастыра алады. Болашақта бұл жүйені білім беру бағдарламаларына тереңірек енгізу және оны басқа сандық технологиялармен интеграциялау арқылы оқыту сапасын одан әрі жақсартуға болады. Бұл зерттеу Wolfram Alpha жүйесінің мүмкіндіктерін оқу процесінде кеңінен қолданудың маңыздылығын көрсетіп қана қоймай, оның болашақта білім беру жүйесін жетілдіруге қосатын үлесін де айқындайды. Осы

бағытта қосымша зерттеулер жүргізу, әдістемелік ұсыныстар әзірлеу және практикалық қолданыс аясын кеңейту маңызды болып табылады.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Корсакова Е. А., Гавронская Ю. Ю., Иванова И. С. Использование нейросетей на уроках химии // 2023 С.102.
2. Травень, В.Ф., Сухоруков, А.Ю., Пожарская, Н.А. Задачи по органической химии : учебное пособие. – М.: Лаборатория знаний, 2016. – 267 с.
3. Травень, В.Ф. Органическая химия : учебное пособие для вузов : в 3 т. – 4-е изд. – М.: БИНОМ. Лаборатория знаний, 2015. – 401 с.

UDC 373.6

USING THE GETCOURSE ONLINE PLATFORM FOR THE UNIFIED NATIONAL TEST IN CHEMISTRY

Adil Kuralay Yerbolqyzy

adilova.k092003@gmail.com

Master's Student of the Chemistry Department, Faculty of Natural Sciences

L.N.Gumilyov ENU, Astana, Kazakhstan

Scientific supervisor – D. A. Birimzhanova

Technology has become a fundamental element in our rapidly changing world, reshaping various aspects of daily life. It is increasingly difficult to envision a world without technology, as it plays an indispensable role in modern education. In light of the shift toward innovative pedagogical strategies, the integration of technology into education is vital to address the demands of the 21st century [1].

Across the globe, educational systems are undergoing profound transformations driven by the development of information and communication technologies (ICT) [2]. Traditional instructional methods, particularly in natural science fields like chemistry, are now facing the imperative of incorporating modern educational technologies to enhance the effectiveness of learning. This process is particularly pertinent in Kazakhstan, where government initiatives aimed at advancing digitalization and educational reform are at the forefront of these changes [3].

Technological advancements have significantly improved the ways in which educators deliver instruction, making teaching more efficient and learning more interactive. Tools such as computers and the internet facilitate the seamless exchange of information, thereby enhancing both teaching practices and student understanding. Educational materials, including CDs, online lectures, PDFs, and video lessons, have greatly expanded access to learning resources. Furthermore, distance education has become a viable and increasingly popular option, offering online degrees and training programs to learners worldwide [4].

The purpose of this article is to determine and study the effectiveness of using the Getcourse online platform in the process of preparing for the UNT (Unified National Testing) in chemistry.

Materials and methods

The objects of scientific research are pupils in grades 10-11.

Tools used: 5 sources containing the necessary and complete information from the database were selected for analysis.

Research selection criteria: The use of the GetCourse online educational platform for conducting webinars and training sessions on UNT topics, as well as for checking completed assignments after each session. Providing complete information about the results of the study, including grading on a point scale and data processing in Microsoft Excel.